Repere istoriografice în relațiile comerciale ale Basarabiei cu Imperiul Austriac (1812-1867)

Ana-Maria CHIRIAC

Cercetarea politicii comerciale exercitate de Imperiul Rus în Basarabia în epoca modernă, în dependență de interesele puterii, a purtat influențe simțitoare de parțialitate și subiectivism. Excursul istoriografic al subiectului pus în discuție este analizat prin prisma a două dimensiuni: cel tematic și cel cronologic.

Discursul istoriografic al acestui subiect poate fi abordat în temeiul următoarei periodizări convenționale:

I. Istoriografia modernă – 1812-1917.
II. Istoriografia interbelică – 1918-1940.
III. Istoriografia postbelică – anii '40 - anii '90 ai sec. al XX-lea.
IV. Istoriografia de la sfârșitul anilor '90 ai sec. al XX-lea - începutul sec. al XXI-lea.

Istoriografia modernă – 1812-1917, încadrează atât lucrările realizate de istoriografia rusă (A. Zașciuk, Ia. Saburov, A. Nakko, P. Krușevan, A.A. Skalkovski etc.), cat și cercetările ce aparțin istoriografiei românești (Zamfir C. Arbore, I. Halippa). Cercetarea problemei Basarabiei a deținut o atenție sporită în general, dar mai ales, cu ocazia centenarului anexării (N.V. Lașkov), când o gamă pestriță de lucrări apar de sub tipar la comanda oficialităților imperiale ruse, în care este infiltrată ideea situației critice în momentul anexării și, ulterior, progresului și dezvoltării sub administrația țaristă. Deși întâlnim anumite informații la subiectul ce ne interesează, în această perioadă n-au fost scrise lucrări speciale la tema dată.

Istoriografia interbelică – 1918-1940 reliefează posibilitatea de a analiza consecințele stăpânirii ruse asupra dezvoltării regiunii, apar primele studii de sinteză dedicate istoriei Basarabiei (I. Nistor, Al. Boldur, N. Iorga, Z.D. Furnică, Șt. Ciobanu ș.a.) iar evoluția istoriografiei capătă noi influențe determinate de conjuncturile politice dobândite după 1918, sunt determinate direcțiile politicii economice și comerciale exercitate de Imperiul Rus în Basarabia etc.

O alură critică asupra istoriei Basarabiei este prezentată în literatura occidentală și americană (Charles Upson Clark și William Howell Reed), care condamnă politica de stăpânire rusă și își exprimă o atitudine de conștientizare a discriminării poporului român din Basarabia.

Istoriografia postbelică – anii '40 - anii '90 este dominată de cercetările realizate în perioada regimului sovietic, comportă trăsăturile distinctive ale unui sistem totalitar. Subiectul legat de economia și relațiile comerciale ale Basarabiei în sec. al XIX-lea a ocupat un interes aparte, mai cu seamă în istoriografia RSSM. Astfel, în cercetarea relațiilor comerciale ale Basarabiei cu Imperiul Rus, Imperiul Austriac, dar și cu Sublima Poartă, deși tangențial, se prezintă lucrările istoricilor Ya.S. Grosul, I.G. Budak, V.I. Jukov, M.P. Muntean etc., dar care poartă amprenta timpului

Istoriografia de la sfârșitul anilor '90 ai sec. XX-lea - începutul sec. al XXI-lea prezintă noi abordări bazate documentar, ce vin să suplinească unele concepte învechite legate de tema de cercetare. Conducându-ne de criteriul lingvistic, literatura ce vizează politica comercială din Basarabia țaristă poate fi clasificată în trei grupuri mari: lucrări ale autorilor ruși, lucrări ale autorilor români și lucrări ale autorilor occidentali. După destrămarea URSS se cristalizează aceeași orientare ca și în perioada interbelică de a analiza și sintetiza efectele politicii de sorginte rusească în spațiul pruto-nistrean: N. Ciachir, P. Cernovodeanu, I. Scurtu, I. Chirtoagă, A. Agachi, V. Tomuleț, A. Cușco etc., iar din cei occidentali și americani: Wilhelmus Petrus van Meurs și G.F. Jewsbury.

Cu toate că literatura de specialitate înregimentează un număr relativ mare de lucrări dedicate vieții economico-sociale a Basarabiei, constatăm că nu există un studiu monografic dedicat strict relațiilor comerciale ale Basarabiei cu Imperiul Austriac în sec. al XIX-lea.